

De advocatuur: contactsport of beeldschermutselingen?

De werkzaamheden van de raad van toezicht en die van de medewerkers van het bureau van de Amsterdamse Orde brengen uiteraard met zich mee dat veelvuldig kennis genomen wordt van tussen advocaten van verschillende cliënten gevoerde correspondentie. Die uitwisseling van confraternele mededelingen is onder andere aan de orde bij de adviesaanvragen op grond van gedragsregel 12, bij onderzoek naar en behandeling van klachten en bij ingeroepen ondersteuning voor bemiddeling bij conflicten.

Tot zover niets bijzonders, ook niet wanneer daarbij bedacht wordt dat de communicatie tussen advocaten die in deze kaders bekeken wordt niet volledig representatief is voor de communicatie tussen advocaten in het algemeen. Maar ook bij die nuancering is er reden om hier enige algemene aandacht te besteden aan wat ons opvalt en informeel geduid wordt als spelverruwing in de communicatie tussen advocaten.

Gedragsregel 3 bepaalt dat advocaten voor ogen dienen te houden dat een regeling in der minne vaak de voorkeur verdient boven een proces. Deze regel is in de eerste plaats geformuleerd in het belang van de cliënten. In debatten over onze gedragsregels is deze regel geen onderwerp van discussie.

De bepaling in gedragsregel 17 dat advocaten in het belang van de rechtzoekenden en van de advocatuur in het algemeen behoren te streven naar een onderlinge verhouding die berust op welwillendheid en vertrouwen ligt in het verlengde van gedragsregel 3 of is de complement daarvan.

Regel 17 is geen “typisch Nederlandse polderregel” maar de uitwerking van een internationale professionele standaard. Zo bepaalt de ‘Code of conduct for European lawyers’ in artikel 5 nog veel mooier: “The corporate spirit of the profession requires a relationship of trust and co-operation between lawyers for the benefit of their clients and in order to avoid unnecessary litigation and other behaviour harmful to the reputation of the profession. (-) A lawyer should recognise all other lawyers of member states as professional colleagues and act fairly and courteously towards them.”

Fairly and courteously, welwillendheid en vertrouwen, daar ontbreekt het in de praktijk nogal eens aan waardoor toon en inhoud van confraternele communicatie, in het bijzonder de confraternele correspondentie, daarmee op gespannen voet staan. Grimmige toon en dreigende inhoud zijn ongetwijfeld in overeenstemming met de wens en de emotie van de cliënt maar de vraag is of die zich steeds afvraagt of dat op termijn in het belang van de oplossing van de zaak is.

Dat is een vraag die beantwoord moet worden in het licht van het gebruik om van de advocaat van de wederpartij afkomstige mededelingen één op één met de eigen cliënt te delen. De uitwisseling van de gedachten tussen de advocaten verschilt bij deze aanpak niet veel, en voor een mogelijke oplossing waartoe de hulp van een advocaat wordt ingeroepen, met zekere regelmaat te weinig van de gedachtewisseling tussen de cliënten.

En dan schiet het in de richting van gedragsregel 3 minst genomen niet erg op. In sommige extreme gevallen is niet zozeer sprake van olie op de golven maar olie op het vuur.

Wij signaleren als trend dat advocaten in hun uitingen naar de advocaat van de wederpartij niet alleen tot uitdrukking brengen dat hun cliënten de relevante feiten en het recht meer aan hun kant hebben dan de wederpartij maar ook dat de advocaat van die wederpartij een soort van no-no is nu hij dat zelf niet ziet. Enigszins in strijd daarmee worden deze uitingen nu juist meestal niet onderbouwd met heldere en overtuigende uiteenzettingen over bewijsposities en rechtsregels.

In het verlengde hiervan ligt de trend om advocaten persoonlijk aansprakelijk te stellen voor hun acties en/of het bij voorbaat aansprakelijk stellen voor mogelijk nog te nemen stappen; reeds nu voor alsdan aansprakelijk-

Pieter van Regteren Altena

heidstellingen waardoor het lijkt of termijnen lopen die pardoes dreigen te verlopen en daarom reeds nu voor alsdan moeten worden veilig gesteld. Waar dat, indien het dreigement wordt doorgezet, bij succes om geld van de verzekeraar gaat - waarbij ook nogal wat tijd en moeite gemoeid zijn met de beoogde verkrijging daarvan - ligt in het verlengde van de persoonlijke aansprakelijkstelling als snel drukmiddel de dreiging met de “onmiddellijke klacht bij de deken” voor de hand.

Het aantal klachten en daartoe leidende uitspraken van de tuchtrechter waarin dit soort klachten gegrond wordt verklaard is beduidend lager dan het aantal keren dat daarmee wordt bedreigd. Dat kunnen wij objectief vaststellen waardoor deze vaststelling wel als het understatement van dit stukje mag worden gezien.

De lezer die geen enkele voorstelling bij het voorgaande heeft is al afgehaakt of kan dat nu doen. Wie de schoen niet past die laat hem staan. Op deze signalering volgen hierna geen voorbeelden maar alleen nog enkele opmerkingen over mogelijke oorzaken en een aantal suggesties om mogelijke escalaties te voorkomen.

Wij kunnen ons niet aan de indruk onttrekken dat vergaande persoonlijke betrokkenheid van de advocaat bij het wel en wee, en dan uiteraard vooral het wee, van de cliënt tot doorslaande uitingen leidt. Niet alleen in zaken waar de emoties van de cliënt begrijpelijkerwijs hoog oplopen maar ook in zaken die overwegend als zakelijk kwalificeren. Het lijkt er daarnaast ook op dat het hoger tempo in de opeenvolging van de contacten en het feit dat dit 24 uur per etmaal kan gewicht in de schaal legt.

Flitsende correspondentie door ritsen van e-mails tussen advocaten heeft een groter risico voor escalaties, zeker wanneer daarbij blijkt dat er tussentijds ook nog met de cliënt wordt overlegd, zoals wordt meegedeeld. Uit de tijdstippen van ontvangst en verzending van de berichten daaromtrent is objectief vaststelbaar dat dat overleg wel heel snel en efficiënt tussendoor verloopt en dat het de cliënt kennelijk ook niet uitmaakt op welk moment van het etmaal of de week dat overleg plaats vindt.

Snelheid is in veel zaken erg belangrijk en is daarom in die zaken voor de behandeling een terechte factor. Maar die snelheid heeft wel een zeker risico dat de afweging van de mogelijke impact van een boodschap niet alleen op de advocaat van de wederpartij heeft maar ook op diens cliënt tegenover de beoogde snelheid van de reactie en de oplossing achteraf niet goed of moeilijk navolgbaar is.

Echtscheidingen en zaken waarbij belangen van kinderen aan de orde zijn, zijn bijvoorbeeld absoluut gebaat bij een voortvarende behandeling. Maar het zijn, uitzonderingen daargelaten, geen zaken waarin ieder uur telt. Ook relevant is het risico dat één of twee vervolgstappen vooruit in de afweging worden betrokken en ook het eindspel geen ondergeschikte rol krijgt. Het, onder meer, politiek debat over de zogenaamde vechtscheidingen raakt niet alleen de cliënten maar ook de advocatuur op dit rechtsgebied.

Zo bezien, en meer algemeen, is het het overwegen waard om ook in communicatie per sms, e-mail en what's app wanneer het erop aankomt of zou kunnen komen een pauze in te lassen. Enige afstand, overdenking en gedegen overleg met de cliënt doet een zaak niet snel kwaad. Hetzelfde geldt voor het nog eens overlezen van een te verzenden reactie, het bewust even ophouden daarvan en/of het benutten van de daarmee te creëren pauze voor overleg over het concept met een kantoorgenoot.

Jonge juristen voelen zich vaak mede tot de advocatuur aangetrokken door het in het vooruitzicht gestelde teamwork. Achter een beeldscherm waarop de berichten elkaar snel opvolgen is teamwork niet vanzelfsprekend en al helemaal niet wanneer dat beeldscherm zich buiten het kantoor bevindt. In dat soort situaties is het de moeite waard te bedenken of overleg kan worden opgetuigd. Mobiele apparatuur heeft behalve een internet en e-mailfunctie, hoe ouderwets kan het zijn, ook nog een mogelijkheid tot telefonisch contact.

Tot slot nog dit: de dominantie van de meest recent beschikbaar gekomen communicatiemiddelen in de advocatuur is begrijpelijk. Dat was zo en dat zal zo blijven maar daarmee raakt het zicht op de voordelen van de voorheen gebruikelijke middelen wel vertroebeld. Met een telefoongesprek gaat de uitwisseling van gedachten minstens even snel als per e-mail terwijl mogelijke misverstanden eerder kunnen worden gesignaleerd.

Nog gekker, hetzelfde geldt voor een bespreking met cliënten erbij of als advocaten onderling waarbij men in vrijheid de gedachten kan laten gaan over mogelijke oplossingen. Overdonder de advocaat van uw wederpartij eens met de zeldzame bewoordingen: de koffie staat klaar. ■